

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ, ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਲੋਚੇ

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ

Vishav Sikh Bulletin

ਦਸੰਬਰ 2004

ਪੇਰ 536 ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸਾਲ-1 ਅੰਕ-12

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ

1. ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ 1
2. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ: ਵਿਸ਼ਵ ਏਕਤਾ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ
ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ..3
3. ਇੱਕ ਸੰਤ ਓਹ ਵੀ ਸੀ ਸੰਪਾਦਕ 4
4. 'ਸਪੋਕਸਮੈਨ' ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪਾਦਕ 5
5. ਨਰਗ-ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ... ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 6
6. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ..... ਕਮਾਂਡਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ 10
7. ਗੁਰਮਤ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 15
8. 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਬਾਨੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ
..... ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਚਰਾੜੀ 16
9. ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੁਬਾਰਕ ...? ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਾ 18
10. ਨਵੰਬਰ 84 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ 20ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 23
11. ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਦਰਭ 25
12. ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 27

ਸੰਪਾਦਕ:

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ:

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਹਰਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸਹਿਯੋਗੀ (ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ):

ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੁੱਲ -5 ਰੁਪਏ; ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ 60 ਰੁਪਏ

ਚੰਦਾ ਕੇਵਲ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ 'Vishav Sikh Bulletin' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।

ਸੰਪਰਕ, ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਪਤਾ:

742, ਸੈਕਟਰ 8 - ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - 160009

ਫੋਨ: 0172-3091414

E-Mail: vsbpb@yahoo.co.in

Also available at Website: www.sikhbulletin.com

ਬੁਲੇਟਿਨ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਵਿਚਾਰ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਸਰਵ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਮਾਨਵਤਾ

ਜੇ ਸਿਰਫ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ 25 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਬਣ ਸਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਓਸ ਦਿਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਚੌਦਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਕੇ 2008 ਤੱਕ ਚੌਦਾਂ ਲੱਖ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਬੱਧ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਉਠ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਂਗੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੇ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਧਰਮ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਏਸ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਖੇਡੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ, ਦਾ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਗੁਰ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਦਾ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਫਲ ਬਣ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਅਵਤ੍ਰਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਪੱਥਰ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਲਿਤ ਮਨਾਂ ਦੇ ਤੀਬਰ ਵੇਗ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਮਰਕਜ਼ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਭਾਂਪਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਵੇਖੇ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦਸਿਹਰਾ ਪੁਰਬ ਦੇ ਓਸ ਦਿਨ ਜਦੋਂ 'ਚਲ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਜੀ ਗੁਰ ਮੇਰੇ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਵਣਜਾਰੇ ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖਣੀਆਂ

ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਾਰੰਪਰਕ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਨੱਚਦੀਆਂ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਦਰਸ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਲਈ ਬਿਹਬਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਮੜ ਕੇ ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਗਲ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਲੌਕਿਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਸ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਰਮ ਪਾਕ ਛਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਨਿਰਛਲ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਦੇ ਦਾਗੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਏਨੀਂ ਕੁ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਨ ਕਿਵੇਂ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਡਿੱਗਣ। ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸੌ ਪੈਂਡਾ ਆਗੇ ਹੋਇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਓਸ ਦਾ ‘ਖਾਸ ਰੂਪ’ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਗਲ ਲੱਗਣ ਲਈ ਫੈਲੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ। ਅੱਜ ਓਸੇ ਸੱਚ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧ, ਠੱਗ ਦੇਹਧਾਰੀ ਕਉਡੀਆਂ ਨਾਲ ਤੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰਪੰਚ ਹੈ, ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ‘ਸੌ ਘਾੜਤਾਂ ਘੜ ਕੇ ਕੂੜ ਨੂੰ ਸੱਚ’ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬੁਰਕੇ ਹੇਠ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਾਰੂ ਖੇਡ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕੇ।

ਰੁਮਾਲਿਆਂ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ, ਕਰਮਕਾਂਡੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵੱਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਸ਼! ਉਹ ਸੁਭਾਗਾ ਦਿਨ ਛੇਤੀ ਆਵੇ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੀ ਏਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ “ਕਲਿਜੁਗਿ ਰਬੁ ਅਗਨਿ ਕਾ ਕੂੜੁ ਅਗੈ ਰਬਵਾਹੁ” ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੁਕਤ ਕੰਠ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤ ਕੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਂਪਣਾ ਵੀ ਬਿਬੇਕੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਕਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਏਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ ਸੁਣੀਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੌ ਪਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਲ੍ਹੇਟ

ਕੇ ਲੋਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਓਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 1984 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਆਈਆਂ ਧਾੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ ਅਦਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਵਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਬਰਨਾਲਾ। ਇਹ ਐਸੇ ਕਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਦੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਏਸ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਏਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਨ, ਵਚਨ, ਕਰਮ ਕਰ ਕੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜੇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਬਰਨਾਲਾ; ਸਦੀਵੀ ਸੱਤਾ ਧਾਰਨ ਲਈ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯੋਗ ਚੁਣਿਆ ਬਰਨਾਲਾ ਜੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਬਣਨਾ ਲੋਚੇ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ — ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਏਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧੋਖੇ ਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕੇਵਲ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ‘ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਔਫ਼ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼’ ਅਤੇ ‘ਸਪੋਕਸਮੈਨ’ ਦੇ ਐਸੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਗਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਠੇਸ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੇ ਲੈ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਖੌਟਿਆਂ ਦੇ ਪਰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅੰਜਾਮ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੇ, ਆਪੇ ਦਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਉਘਾੜਦੇ ਨਾਟਕ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਲੋਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਰਹਿ ਸਕਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਰਣ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਗਵੇਂ ਬੱਦਲ ਗਰਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਚੌਕੰਨੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਿਆਂ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਬਹੁ ਬਿਧ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ’ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ। ਤਾਂਹੀਏਂ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਣ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ, “ਛਾਇ ਜਾਤੀ ਏਕਤਾ, ਅਨੇਕਤਾ ਬਿਲਾਇ ਜਾਤੀ ਮੂਰਤ ਨਾ ਹੋਤੀ ਜੋ ਪੈ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ ਕੀ”। ਓਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਸੂਰ, ਜੋ ਇੱਕ ਸੂਤ ਵਿੱਚ ਪਰੋਈ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਬੰਸ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਏਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ, ਅੱਜ ਨਵੇਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਓਸੇ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ, ਓਸੇ ਸਦਾ ਸਦ-ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਕੇ ਭਗਵੇਂ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਥ ਜੁੜ ਬੈਠੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੇ। ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ, ਛਾਪੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਵਰਤੇ ਅਨਮਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ (ਰਾਮ, ਬੀਨਲ, ਅਲਾਹ, ਰੱਬ) ਆਦਿ ਦਾ ਸਹੀ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੁਰੰਤ ਤਹਿ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਦਰਜਨਾਂ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਜੂੰ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ।

14 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲੱਥਾ ਕਰਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭੰਡਣ, ਵੰਗਾਰਨ, ਤਾੜਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਤੱਰਕ ਹੋਕੇ ‘ਰਾਹੇ ਰਾਸਤ’ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣਾ ਅਧਿਕ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਦਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪਾਏਦਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰਵ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਉਲੱਥਾ ਏਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ

ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਇਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਲੱਥਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਇਹ ਪਰਖਣ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਉਲੱਥਾ ਠੀਕ ਹੋ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਕਿਸੇ ‘ਦੋ ਤਰਵਾਰੀ’ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਛੇਕ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਚਾਨਣ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਤੀਸਰ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਨੂੰ, ਸ਼ਬਦ-ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੇਵਲ ਸਤੱਰਕ ਹੋ ਕੇ, ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਓਹੀ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਥਾਹ ਅਪਣੱਤ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿੱਚ ਰਮ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਉਖੇ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ‘ਪੰਥ ਕੀ ਰਖੋਗੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਰਹੇਗੀ ਨਾਥ। ਪੰਥ ਹੀ ਨਾ ਰਹਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇਰਾ ਕਉਣ ਮਾਨੇਗਾ।’ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ “ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ” ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਪਾਲਿਆ। ਅੱਜ ਪੰਥ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ, ਸਦੀਵੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੁਯੋਗ ਅਤੇ ਸਤੱਰਕ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ।

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਏਕਤਾ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

(ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਵੀ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਈ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਚੇਚੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹਨ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਾਰੇ ਆਪ ਦੀ ਕੀ ਰਾਏ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ

ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਹ ਵੀ ਸੀ.....

ਇੱਕ ਸੰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇ-ਕਸੂਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਲਿਆ ਵੀ ਓਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਜੇ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਸੀ ਕਿ ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੇ-ਕਸੂਰ ਹੋਵੇ, ਓਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਓਸ ਦੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨਿਰਛਲ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਤਲ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਆਖਰ ਓਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਸੰਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਦੇ ਹੋਏ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਓਸ ਨੇ ਅਤਿ ਵਿਨਮ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ “ਕਾਮਾਖਿਆ ਦੇਵੀ” ਲਕਬ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਓਸ ਕੋਲੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਇਆ ਕਰ ਕੇ ਓਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਏਸ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਉਹ ਸਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਭਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪਰ ਏਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਧਰਮ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ (ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ) ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸੰਤ ਸਬੰਧੀ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੈ ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਏਸ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ? ਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਦੇ “ਜਪੁ ਜੀ” ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਬਿੰਬ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ..... “ਹੋਰ ਪਰੈ, ਹੋਰ ਹੋਰ”।

— ਸੰਪਾਦਕ

ਸੀ ਪਰ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ

ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਸਰੂਪ ਕਾਰਣ ਵਿਸ਼ਵ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ?

ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੂਪਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

‘ਸਪੋਕਸਮੈਨ’ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ

‘ਸਪੋਕਸਮੈਨ’ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੂਸ਼ਣ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐਤਵਾਰ, 28 ਨਵੰਬਰ 2004, ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਓਹਨਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ‘ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ’ ਕੌਮੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਅਤੇ ਏਸ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ — ਨਾ ਹੀ ਸਾਂਝਾ ਪੈਸਾ ਏਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਲਈ ਏਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਕਿਤਾਬਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ’ਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੋ ਏਸ ਕਿਤਾਬਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਜਾਣ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਨਿਹਾਇਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਏਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ‘ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਟ੍ਰਸਟ’ ਦਾ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਟ੍ਰਸਟ ਡੀਡ) ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਕੁੱਲ 501 ਰੁਪੈ ਟ੍ਰਸਟ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਏਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮੱਗਰੀ ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੌਚਕ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਛਪ ਕੇ 15 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਓਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਈ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੋਲੋਂ 15 ਰੁਪੈ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਪੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ਼ ਦਸ ਰੁਪੈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

— ਸੰਪਾਦਕ

ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੰਗਰ, ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ।

ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ?

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਧਰਮ, ਇੱਕ ਹੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੈ ਮਨੁੱਖ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਸਮਾਜਵਾਦ, ਧਰਮ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੌਮ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਵਿਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੈਗਾਮ “ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥ ਏਕ ਨੂਰ ਦੇ ਸਭ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ” ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਇਲਾਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ?

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸੰਕਲਪਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਦੇਵਨਾਗਰੀ, ਗੁਰਮੁਖੀ, ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਵਾਲੀ ਪਰਮਸ਼ਕਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਹਰੀ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਰਾਮ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਮ (ਰੱਬ ਲਈ) ਦੁਹਰਾਏ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਉੱਤਰਦੀ ਹੈ ?

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਖਰੀ ਉੱਤਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਜੋ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਯੁੱਗ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਧਰਤੀਆਂ, ਆਕਾਸ਼, ਪਾਤਾਲ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ; ਚੰਦ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈ ਕੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਗਲੈਲੀਓ ਨੇ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ।

ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਨਵ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਇਹ ਇੱਕ ਐਸਾ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਪਾਸੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ, ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਆਨੰਦ, ਮਾਨਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਾਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 1 ਦਸੰਬਰ 2004 ਵਿੱਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਊਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਰਾਕਟਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉੱਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਵੈਤਰਣੀ ਨਦੀ, ਲਹੂ ਤੇ ਪਾਕ ਨਾਲ ਭਰੀ ਨਦੀ, ਠੰਡੀਆਂ ਤੇ ਤੱਤੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੋਲੇ, ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ, ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਆਦਿ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਧ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਾਂ 540 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ:

ਪਉੜੀ॥ ਅੰਦਰਿ ਰਾਜਾ ਤਖਤੁ ਹੈ ਆਪੇ ਕਰੇ ਨਿਆਉ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਦਰੁ ਜਾਣੀਐ ਅੰਦਰਿ ਮਹਲੁ ਅਸਰਾਉ॥ (ਪੰਨਾ 1092)
ਅਰਥ :- (ਜੀਵ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਹੀ (ਜੀਆਂ ਦਾ) ਮਾਲਕ (ਬੈਠਾ) ਹੈ, (ਜੀਵ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਹੀ (ਉਸ ਦਾ) ਤਖਤ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ (ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ, ਜੀਵ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ) ਨਿਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; (ਜੀਵ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਹੀ (ਉਸ ਦਾ) ਮਹਲ ਹੈ, (ਜੀਵ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਹੀ (ਬੈਠਾ ਜੀਵ ਨੂੰ) ਆਸਰਾ (ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ) ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਹਲ ਦਾ ਬੂਹਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ 'ਨਰਕ ਸੁਰਗ' ਇਕੱਠਾ 18 ਵਾਰੀ, ਨਰਕ 51 ਵਾਰੀ, ਸੁਰਗ 10 ਵਾਰੀ, ਸੁਰਗ 7 ਵਾਰੀ, ਸੁਰਗ 9 ਵਾਰੀ, ਸੁਰਗਾ 2 ਵਾਰੀ ਤੇ ਸੁਰਗੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਹਾਰੀ, ਬਿਹਾਰੀ, ਔਂਕੜ, ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਤੇ ਦੁਲਾਈਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮਾੜੇ ਚੰਗੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੈ।

ਨਰਕ:

ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 683 'ਤੇ ਨਰਕ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਸੰਗਯ-ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਦੋਜ਼ਖ, ਜਹੰਨਮ। ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਮੱਤਭੇਦ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਘੱਟ ਹੈ। ਮੰਨੂ ਨੇ 21 ਨਰਕ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਵਿੱਚ 86 ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਨਾਮ ਦਾ ਨਰਕਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ

ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਭੂਮਾਸੁਰ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂੜ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਨਰਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਨਰਕ ਨੂੰ Hell ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਜ਼ਖ ਅਕਵਾ ਜਹੰਨਮ ਮਿੱਥ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰਗ:

ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 218 'ਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਮਤਲਬ ਹਨ: ਆਨੰਦ, ਸੁਖ। ਦੇਵ ਲੋਕ, ਬਹਿਸ਼ਤ, ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਕ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਸਵਰਗ ਦੀ। ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਮੌਲਵੀ ਉੱਪਰੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇੱਕ ਹੀ ਹਨ।

ਕੋਈ ਕਹੈ ਤੁਰਕੁ ਕੋਈ ਕਹੈ ਹਿੰਦੂ ॥ ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੂ ॥੪॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਿਨਿ ਭੇਦੁ ਜਾਤਾ ॥੫॥੯॥ ਮ:5, ਪੰਨਾ 885

ਹੇ ਭਾਈ! ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਖਦਾ ਹੈ 'ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ', ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ 'ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ'। ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ) ਬਹਿਸ਼ਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁਰਗ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ॥੪॥

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤ੍ਯੁਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਅਥਵਾ ਸਵਰਗ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਆਰਾ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ 1983 ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸੰਪਤੀ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲ ਇਸ ਆਰੇ ਨਾਲ ਕਟਵਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਸਵਰਗਾਂ ਨੂੰ, ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਅਜ਼ਿੱਚਨ ਦੇ, ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਰੇ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਵੀ ਭਰਦੀ ਹੈ:

ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥

ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥੩॥

ਮ:5, ਪੰਨਾ 642

ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕਤੀ ਜਾਂ ਸਵਰਗ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤ੍ਯੁਤਾ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਮੂਏ ਹੂਏ ਜਉ ਮੁਕਤਿ ਦੇਹੁਗੇ, ਮੁਕਤਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇਲਾ ॥
ਏ ਪੰਡੀਆ ਮੇ ਕਉ ਢੇਢ ਕਹਤ, ਤੇਰੀ ਪੈਜ ਪਿਛੋਉਡੀ ਹੋਇਲਾ ॥

ਪੰਨਾ 1292

ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਤੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ; ਇਹ ਪਾਂਡੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਚ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ (ਕੀ ਤੇਰੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨੀਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ?) ॥੨॥ ਭਗਤ ਜੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰਮਤਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ:

ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਤਹ ਸੋਈ ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਹਿਰਦੈ ਸਚੁ ਏਹ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ ॥ ਹੋਰੁ ਸਭੁ ਪਾਖੰਡੁ ਪੂਜ ਖੁਆਰੁ ॥੬॥ ਮ:1, ਪੰਨਾ 1343

ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹਰਿ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਵੈ ਮਤਿ ਊਤਮ ਹੋਇ ॥

ਮ:3, ਪੰਨਾ 161

ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜੀਵ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਕਾਢ ਕਿਸ ਨੇ ਕੱਢੀ?

ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮ: ੨ ॥ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀ ਬੇਦੀ ਆਣੀ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਦੇ ਦੇ ਲੈਣਾ ਲੈ ਲੈ ਦੇਣਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰ ॥

(ਪੰਨਾ 1243)

ਅਰਥ:- (ਜੋ) ਤਾਲੀਮ ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਲਿਆਂਦੀ (ਭਾਵ, ਦਿੱਤੀ), (ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ) ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਕੀਹ ਹੈ ਤੇ ਪੁੰਨ ਕੀਹ ਹੈ, (ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥੋਂ) ਦੇ ਕੇ ਹੀ (ਮੁੜ) ਲਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਉਹ (ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ) ਮੋੜੀਦਾ ਹੈ, (ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ) ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਅੱਪੜੀਦਾ ਹੈ, (ਇਸ ਤਾਲੀਮ ਅਨੁਸਾਰ) ਦੁਨੀਆ ਉੱਚੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਤੀਰਥ ਜਾਉ ਤ ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ ॥ ਪੰਡਤ ਪੂਛਉ ਤ ਮਾਇਆ ਰਾਤੇ ॥੧॥ ਸੋ ਅਸਥਾਨੁ ਬਤਾਵਹੁ ਮੀਤਾ ॥ ਜਾ ਕੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਨੀਤਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਵੀਚਾਰ ॥ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਅਉਤਾਰ ॥੨॥

ਹੇ ਮਿੱਤਰ! ਜੇ ਮੈਂ (ਕਿਸੇ) ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਮੈਂ 'ਮੈਂ' (ਧਰਮੀ) ਮੈਂ (ਧਰਮੀ) ਆਖਦੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਮੈਂ (ਜਾ ਕੇ) ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ੧। ਹੇ ਮਿੱਤਰ! ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਦੱਸ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ੧। ਰਹਾਉ। ਪੰਨਾ 385। (ਹੇ ਮਿੱਤਰ!) ਸਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਬੇਦ ਪੁੰਨਾਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ (ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਕੰਮ ਪਾਪ ਹਨ, ਫਲਾਣੇ ਕੰਮ ਪੁੰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ) ਮੁੜ ਮੁੜ (ਕਦੇ) ਨਰਕ ਵਿੱਚ (ਤੇ ਕਦੇ) ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ੨।

ਜੇ ਓਇ ਦਿਸਹਿ ਨਰਕਿ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਦਾਨੁ ਨ ਲੈਣਾ ॥ ਦੋਦਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਲੈਦੇ ਦੇਖਹੁ ਏਹੁ ਧਿਛਾਣਾ ॥ ਆਪਿ ਨ ਬੁਝੈ ਲੋਕ ਬੁਝਾਏ ਪਾਂਡੇ ਖਰਾ ਸਿਆਣਾ ॥

ਮ:੧, ਪੰਨਾ 1290

ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੇ (ਮਾਸ ਤੋਂ ਬਣਨ ਕਰਕੇ) ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ (ਮਾਸ-ਤਿਆਗੀ ਪੰਡਤ ਨੂੰ) ਦਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। (ਨਹੀਂ ਤਾਂ) ਵੇਖੋ, ਇਹ ਅਚਰਜ ਧੱਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਰਕੇ ਪੈਣ ਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ। (ਅਸਲ ਵਿੱਚ) ਹੇ ਪੰਡਤ! ਤੂੰ ਡਾਢਾ ਚਤੁਰ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ (ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ) ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਤੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦਾ ਹੈਂ।

ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਸਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਕਾਢ ਚਤੁਰ ਪੰਡਤ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ॥ ਸੁਰਗ ਬਾਸੁ ਨ ਬਾਛੀਐ, ਡਰੀਐ ਨ ਨਰਕਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਹੋਨਾ ਹੈ ਸੋ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਨਹਿ ਨ ਕੀਜੈ ਆਸ ॥੧॥ ਰਮਈਆ ਗੁਨ ਗਾਈਐ ॥ ਜਾ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਿਆ ਜਪੁ ਕਿਆ ਤਪੁ ਸੰਜਮੋ ਕਿਆ ਬਰਤੁ ਕਿਆ ਇਸਨਾਨੁ ॥ ਜਬ ਲਗੁ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਨੀਐ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ ॥੨॥

ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਪੰਨਾ 337

ਅਰਥ :- ਨਾ ਇਹ ਤਾਂਘ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ (ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ) ਸੁਰਗ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਮਿਲ ਜਾਏ ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹੀਏ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਜੇ ਕੁਝ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ) ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਸਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ੧।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਉਹ (ਨਾਮ-ਰੂਪ) ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ (ਸੁਖਾਂ) ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ੧। ਰਹਾਉ।

ਜਦ ਤੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ (ਭਾਵ, ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲ ਜੁਗਤੀ ਹੈ), ਜਪ, ਤਪ, ਸੰਜਮ, ਵਰਤ, ਇਸ਼ਨਾਨ - ਇਹ ਸਭ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। 2।

ਕਬੀਰ ਆਖਦਾ ਹੈ - ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਆਈ ਹੈ (ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਬੈਕੁੰਠ, ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਪਰਮਾਤਮਾ) ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਸੇਵਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੁਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। 8।

ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ?

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੈਕੁੰਠ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।

ਜੋ ਜਨ ਪਰਮਿਤਿ ਪਰਮਨੁ ਜਾਨਾ ॥ ਬਾਤਨ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠ ਸਮਾਨਾ ॥੧॥ ਨਾ ਜਾਨਾ ਬੈਕੁੰਠੁ ਕਹਾ ਹੀ ॥ ਜਾਨੁ ਜਾਨੁ ਸਭਿ ਕਹਹਿ ਤਹਾ ਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 325

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਲੀਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜਬ ਲਗੁ ਮਨਿ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀ ਆਸ ॥ ਤਬ ਲਗੁ ਹੋਇ ਨਹੀ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸ ॥੩॥

ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 325

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਪਟ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਵਰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ।

ਆਸਾ ॥ ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ਤਿਸੁ ਬੈਕੁੰਠੁ ਨ ਜਾਨਾਂ ॥ ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਯਾਨਾ ॥੧॥ ਪੂਜਹੁ ਰਾਮੁ

ਏਕੁ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥ ਸਾਚਾ ਨਾਵਣੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 484

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਲ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਹੈ ਝੂਠ। ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਾਗੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਮਾਝ ਮਹਲਾ 3 ॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰਮਲੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ ॥
ਬਿਨੁ ਤਕੜੀ ਤੋਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਗੁਣ ਕਹਿ
ਗੁਣੀ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥੧॥ ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ
ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ ॥ ਜੋ ਸਚਿ ਲਾਗੇ ਸੇ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੇ ਦਰਿ ਸਚੈ
ਸੋਭਾ ਪਾਵਣਿਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੰਨਾ 110

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ ॥

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥ 8 ॥੧੦॥

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 325

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਜਾਮ ॥
ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਸਾਧ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜਨ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਕਾ ਧਾਮ ॥੧॥

ਮ:੫, ਪੰਨਾ 682

ਬੈਕੁੰਠ ਨਗਰੁ ਜਹਾ ਸੰਤ ਵਾਸਾ ॥ ਪ੍ਰਭ ਚਰਣ ਕਮਲ ਰਿਦ
ਮਾਹਿ ਨਿਵਾਸਾ ॥੧॥ ਸੁਣਿ ਮਨ ਤਨ ਤੁਝੁ ਸੁਖ ਦਿਖਲਾਵਉ ॥ ਹਰਿ
ਅਨਿਕ ਬਿਜਨ ਤੁਝੁ ਭੋਗ ਭੁੰਚਾਵਉ ॥ ਮ:੫, ਪੰਨਾ 742

ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਕੁੰਠ ਅਥਵਾ ਸਵਰਗ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਸੱਚ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਰਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ?

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥
ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥
ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥ ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥
ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਤੈਸਾ ਰੰਗੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥ ਜੋ
ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥ ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ
ਮੁਕਤਿ ॥੭॥ ਮ:੫, ਪੰਨਾ 275

ਅਰਥ :-ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਮੁਕਤ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗ਼ਮੀ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ) ਓਥੇ (ਭਾਵ, ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭ-ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ) ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋਨਾ ਤੇ ਮਿੱਟੀ (ਭੀ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ) ਬਰਾਬਰ ਹੈ (ਭਾਵ, ਸੋਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਲੋਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਦਾ), ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਕਉੜੀ ਵਿਹੁ ਭੀ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਜੈਸੀ ਹੈ। (ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ) ਆਦਰ (ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਹੋਵੇ) ਜਾਂ ਅਹੰਕਾਰ (ਦਾ) (ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ) ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਕੰਗਾਲ ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਭੀ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਜੋ (ਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਭ) ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ (ਉਸ ਵਾਸਤੇ) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜੀਉਂਦਾ ਮੁਕਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥੭॥

ਇਸ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਾਂ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਰਕ ਤੇ ਸਵਰਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਨਰਕ ਅਥਵਾ ਸਵਰਗ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਥਵਾ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਵੀਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਫੁੱਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਦੇਹੀ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਝੂਠੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ/ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਪਰਥਾਏ ਸਲੋਕ ਇੰਝ ਹਨ:

ਭਾਈ ਰੇ, ਤਨੁ ਧਨੁ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ ॥ ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ
ਧਨੁ ਨਿਰਮਲੇ ਗੁਰੁ ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹੇ
ਭਾਈ! ਇਹ ਸਰੀਰ, ਇਹ ਧਨ (ਜਗਤ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵੇਲੇ) ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ (ਐਸਾ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਨ ਹੈ (ਜੋ ਸਦਾ ਨਾਲ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮ:੩, ਪੰਨਾ 62

ਨਦਰੀ ਆਵਦਾ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਈ ਵੇਖਹੁ ਕੋ ਵਿਉਪਾਇ ॥

ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਚੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਸਚਿ ਰਹਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਸਬਦੀ ਸਚੁ ਹੈ ਕਰਮੀ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥੨॥

ਮ:੩, ਪੰਨਾ 84

ਅਰਥ :- ਬੇਸ਼ਕ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਉ, ਜੋ ਕੁਝ (ਇਹਨਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ) ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ (ਜੀਵ ਦੇ) ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, (ਇਸੇ ਕਰਕੇ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਾਇਆ ਹੈ (ਕਿ) ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ (ਨਾਲ ਨਿਭਣ-ਯੋਗ ਹੈ), (ਤਾਂ ਤੇ) ਪ੍ਰਭੂ ਵਿੱਚ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜੀ ਰੱਖੋ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸੱਚਾ ਹਰੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। 12।

ਪਾਠਕ ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਮਤਿ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ?

‘ਗਿਆਨੀ’ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਚਿੱਠੀ

ਕਮਾਂਡਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਈ.ਟੀ.ਸੀ. (ਪੰਜਾਬੀ) ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਆਪ ਦਾ ‘ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਗਰ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੈਂ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ (17 ਅਗਸਤ/6 ਸਤੰਬਰ) ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਮੱਠਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਆਪ ਵੱਲੋਂ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦਸਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਪਾਸ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕੀ ਹੈ?

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਰਤੇ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕੀ ਓਨਾਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ? ਇਸ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ: ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ), ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ), ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ (ਅੰਬਾਲਾ) ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ)। ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੇ

ਸੱਜਣ ਹਨ। ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੁਮਾਣਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਜੁ ਹੋਏ! ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਜਥੇਦਾਰਾਂ’ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਅਗਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਲਵ ਕੁਸ਼ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦਾ ਪਾਠ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰਿਹਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ “ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ” ਬਿਲਕੁਲ ਭੁਲ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ’ ਅੰਦਰ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ (ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨਾ ਹੋਣਾ ਸਿਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਪਣ’ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਇੱਕੋ ਕਲਮ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਲਮ ਹੈ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਕੋਝੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਪਰਖ ਕਸਵਟੀ’ ਵੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ‘ਤੇ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਹੀ ਪਰਖ। ਵਾਹ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵਾਹ! ਪਰਖ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਅਤੇ ਕਸਵਟੀ ਵੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ! ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਰਖ ਕਸਵਟੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ। ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਖ ਕਸਵਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਗਏ?

ਦਰਅਸਲ ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਅਸਲ ਪਰਖ ਕਸਵਟੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਰਖ ਕਸਵਟੀ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ

ਨੂੰ ਉੱਲੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਖ ਕਸਵੱਟੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ’ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਚਨਾ) ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, — ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਵਾਤਸਾਇਨ ਨੇ ਕਾਮ-ਸੂਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਰ ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 580 ਪੰਨਿਆਂ (ਕੁੱਲ ਪੰਨੇ-1428) ‘ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚੌਹਾਂ ਦੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਕਾਮ ਦੀ ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬਾਕੀ ਚੌਹਾਂ ਦੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ?

ਕੀ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ? ਆਪ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲ ਗਏ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ‘ਗ੍ਰੰਥਾਂ’ ਵਿੱਚ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ੳ) ਨਿਮਖ ਕਾਮ ਸੁਆਦ ਕਾਰਣਿ ਕੋਟਿ ਦਿਨਸ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ॥
ਘੜੀ ਮੁਹਤ ਰੰਗ ਮਾਣਹਿ ਫਿਰਿ ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿ ॥
(ਪੰਨਾ 403)

ਅ) ਦੇਇ ਕਿਵਾੜ ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਪਰ ਦਾਰਾ ਸੰਗਿ ਫਾਕੈ ॥
ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ ਤਬ ਕਉਣੁ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ ॥

ੲ) ਕਾਮਾਤੁਰ ਹੈ ਜੋ ਤ੍ਰਿਯ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤਿ ਆਵਈ ॥
ਘੋਰ ਨਰਕ ਮਹਿ ਮਰੈ ਜੁ ਤਾਹਿ ਨ ਰਾਵਈ ॥
(‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’)

ਸ) ਕਾਮਾਤੁਰ ਹੈ ਜੋ ਤਰਨਿ ਮੂਹਿ ਭਜਿ ਕਰੈ ਬਨਾਇ ॥
ਤਾਹਿ ਭਜੈ ਜੋ ਨਾਹਿ ਜਨ ਨਰਕ ਪਰੈ ਪੁਨਿ ਜਾਇ ॥
ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਵੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦੋਵੇ ਪੰਗਤੀਆਂ (ੲ-ਸ) ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ (ਚਰਿਤ੍ਰ-244) ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ?

(ੳ-ਅ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਾਮ ਵਿਆਖਿਆ ਵਾਲੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਮੰਗਿਆ

ਜਾਵੇਗਾ। ਖਿਨ-ਪਲ੍ਹ ਸੁਆਦ ਬਦਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਿਨ ਦੁੱਖ ਪਾਵੇਗਾ। ਸੰਭਲ ਜਾ, ਆਪਣੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜ।

(ੲ-ਸ) ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਤੋਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ — ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਅਗਰ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਹ ਦੋਵੇ ਕਾਮ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖਾ ਟਕਰਾਉ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਿਰਤੋੜ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਮੀ ਨੂੰ ਕਾਮ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਮੀ ਨੂੰ ਕਾਮ ਵਿੱਚ ਗਰਕਣ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਤੁਸੀਂ ‘ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ’ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਹੈ? ਅਗਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਹੈ — ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਅਗਰ ਤੂੰ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਧੰਨ ਹਨ ਸਾਡੇ ‘ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ’ ਅਤੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਅਤੇ ਧੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਤਿ। ਇਹ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮੰਨ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇਵ ਪੂਜਾ, ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਖੌਤੀ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇ:-

ੳ) ਮਾਇਆ ਮੋਹੇ ਦੇਵੀ ਸਭ ਦੇਵਾ ॥

ਅਤੇ

ਠਾਕੁਰ ਛੋਡਿ ਦਾਸੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਅਗਿਆਨਾ ॥
ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਨਿੰਦਹਿ ਨਿਗੁਰੈ ਪਸੂ ਸਮਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ 1138)

ਅ) ਤਹ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਿਆ ਸਾਧੀ ॥

ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥

(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ)

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਦੇਖੋ ਉਹੋ ਅਨੋਖਾ ਟਕਰਾਓ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਨਮੁਖ ਆਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ (ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਦੇਵੀ) ਦੀ ਜੁਗਲ ਜੋੜੀ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਤੋੜ ਵਿਰੋਧਤਾ!

ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਵ-ਪੂਜਾ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਕਿਉਂ ਉਚਾਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮੜੀ-ਮਸਾਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਿਪਰਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਚਾਲ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਆਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ (214 ਸਾਲ) ਮਿਲਿਆ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀਆਂ ਚੰਦ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ; ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਝੁਕ ਸੀਸ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ। ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ, ਆਪ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੀ ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀਆਂ ਧਿਆਨੀਆਂ’ ਨੂੰ ਏਨੀ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਸੱਜਣ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਮਹਾਂਮੂਰਖ ਹੈ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

ੳ) ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਅਪਾਰਾ ॥

ਤਿਸ ਦੈ ਸਬਦਿ ਨਿਸਤਰੈ ਸੰਸਾਰਾ ॥

ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਦੇਦਾ ਸਾਸ ਗਿਰਾਹਾ ਹੇ ॥

(ਪੰਨਾ 1055)

ਅ) ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ॥

ਜਬ ਲਗ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਨ ਕਮਾਹੀ ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਿਆ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਸਚੇ ਸਚ ਸਮਾਇਦਾ ॥

(ਪੰਨਾ 1060)

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਕਮਾਈ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਪਰ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਦੇਵ-ਪੂਜਾ, ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਮਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

“ਕਲਮ ਜਲਉ ਸਣੁ ਮਸਵਾਣੀਐ ਕਾਗਦੁ ਭੀ ਜਲਿ ਜਾਉ ॥ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਜਲਿ ਬਲਉ ਜਿਨ ਲਿਖਿਆ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ॥”

(ਪੰਨਾ 84)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਕਲਮ, ਸਿਆਹੀ, ਦੁਆਤ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਜਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੀ। ਕੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਚਨਾ ਇਸ ਫੁਰਮਾਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 15 ਭਗਤਾਂ (ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ), 11 ਭੱਟਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰੰਭੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟਕਰਾਉ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਜ਼ਿਲ ਇੱਕ, ਪੰਥ ਇੱਕ, ਸੋਚਣੀ ਇੱਕ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੀ ਇੱਕ — ਅਨੋਖਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਪੰਨ ਹਨ ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀ’ ਜੀ, ਜੋ ਛੱਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਤੋੜ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਓਸ ਦਸਵੀਂ ਜੋਤਿ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ। ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀ’ ਜੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਹੋਇਆ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਬਣ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਤਾਂ ਕੁਟਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ, ਗੁਰਮਤਿ

ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਨਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਰੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ (1708 ਤੋਂ 1922), ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁ ਰੂਪੀ ਬਿਪਰ, ਮਹੰਤਾਂ, ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਸਾਡਾ ਧਰਮ-ਗੁਰੂ ਬਣ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਸੀ।

ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਯਾਦ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (29 ਜਨਵਰੀ 2003) ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੇ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, “ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੋ ਤਖ਼ਤਾਂ, ਪਟਨਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਸਿੱਖ ਦਸਮ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹਨ।” ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਪਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗੀਤਾਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ — ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਦੇ ਕਰ। ਪਰ ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀ’ ਜੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀਆਂ’ ਨੇ ‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਇਹ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਏਜੰਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਕਿਤੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ? ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੈਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਕੁਝ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

1) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਆਪ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਜੋਤਿ ਨੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?

2) ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ। ਕੀ

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋਏ?

3) ਜਦੋਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਨੰਦੇੜ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ?

ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਚਿੱਠੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 175 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਉੱਲੂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਮਾਹਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗੀਤਾਂ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ।

ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਹੱਥ ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਮਾਜ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਮਾਜ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ, ਦਾਤੂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ, ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਉਣਾ ਆਦਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ, ਜੰਗਲ ਬੀਆਬਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿਰ ਲੁਕਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਬਿਪਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਚਾਹਿਆ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ। ਬਹੁਰੂਪੀਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਹੰਤਾਂ, ਨਿਰਮਲਿਆਂ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਂਭ ਕੇ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਧਰਮ-ਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। 214 ਸਾਲ (1708 ਤੋਂ 1922 ਤੱਕ) ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ, 100 ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਿਲਾਸ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਅੰਦਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਝੂਠ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਡਾ ਧਰਮ-ਗੁਰੂ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਦ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਪਟ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲਾਉਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਚਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀ’ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫਰੋਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਕਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਦੇ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਹ! ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਵਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਹੋ!

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, 1300 ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਪਾਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬੁੱਧ-ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਆਖ ਕੇ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ, ਬੁੱਧ-ਧਰਮ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਪਰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਵੈਰੀ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ (ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੱਸਣਾ) ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਪਰ/ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਪਰ/ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਰਾਹੀਂ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜਾਉਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਅਕਾਲੀ/ਭਾਜਪਾ/ਆਰ.ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਬਿਪਰ/ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਪਣੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ — ਸਾਡੇ ‘ਜਥੇਦਾਰਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀਆਂ-ਧਿਆਨੀਆਂ’ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਐਸੇ ਹੀ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬, ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ 1718 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੁੰਮਨਾਮ ਲਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਉਹੋ ਹੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਝੂਠ ਦੀ 12 ਪੰਥ ਰਤਨਾਂ ਨੇ ਕਲਮਤੋੜ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ, ਕੁਝ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੇ ਪੁਲ ਬਧੇ? ਕੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਹੋਵੇ? ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ? ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਨ:

(ੳ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ, ਪੁਤਰ ਦੇ ਵਰ ਲਈ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

i) ਦਦਾ ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ ਸਭਿ ਕਉ ਦੇਵਨਹਾਰ॥

ਦੇਂਦੇ ਤੋਟ ਨ ਆਵਈ ਅਗਣਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥

ਦੈਨਹਾਰੁ ਸਦ ਜੀਵਨਹਾਰਾ॥

ਮਨ ਮੂਰਖ ਕਿਉ ਤਾਹਿ ਬਿਸਾਰਾ॥

(ਪੰਨਾ 257)

ii) ਅਵਰ ਓਟ ਮੈ ਕੋਇ ਨ ਸੂਝੈ ਇਕ ਹਰਿ ਕੀ ਓਟ ਮੈ ਆਸ॥

(ਪੰਨਾ 1304)

ਕੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਫਰਕ ਸੀ? ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਓਟ ਲੈਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਇੱਕ ਸਿੱਖ (ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ) ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਹ! ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਵਾਹ! ਧੰਨ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਅਤੇ ਧੰਨ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ। ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ

ਅ) “ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਮੰਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਚੂਸ ਕੇ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਏ ਸਨ”, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ :

i) ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੰਜੋਗਿ ਉਪਾਏ ਰਕਤੁ ਬਿੰਦੁ ਮਿਲਿ ਪਿੰਡੁ ਕਰੇ॥

(ਪੰਨਾ 1013)

ii) ਮਾ ਕੀ ਰਕਤੁ ਪਿਤਾ ਬਿੰਦੁ ਧਾਰਾ॥

ਮੂਰਤਿ ਸੂਰਤਿ ਕਰ ਆਪਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ 1022)

ੲ) “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਨ”, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸ਼ੁ ਨ ਕੋਈ ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕੋ ਸੋਈ ॥

(ਪੰਨਾ 1035)

ਸ) ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਆਹ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ “ਆਤਮਘਾਤੀ ਹੈ ਜਗਤ ਕਸਾਈ ॥” ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ, ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਝੂਠ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ? ਸੰਪਾਦਕ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਦੀ ਕੀ ਸਕੀਮ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਚਾਂਗੇ।

ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ ਸ੍ਰ: ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਉੱਪਰ ਪਰਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕੁਝ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਅਤੇ ਧੜਾ ਧੜਾ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਪਰਾਂ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਪਕੜ ਕਿੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧੰਨ ਹੈ ਸਾਡੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਧੰਨ ਇਸ ਦੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ — ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫਤਵਾ ਦੇ ਕੇ। ਵਾੜ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ, ਕੀ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪਾਸੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ? ਕਿ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ, ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬ ਅੰਦਰ, ਕੁਝ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ‘ਜਥੇਦਾਰਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਗਿਆਨੀਆਂ’ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਬੁੱਧੀ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਚੱਕਰਵਿਊ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹੀ ਹੈ ਗੁਰਮਤ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ? ਜਾਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਬੇਅਦਬੀ?

ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਤੀਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰੋ ਜੀ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 8.30 'ਤੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੋਝੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਸਕੀਨ ਜੇਹੇ ਲੋਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ! ਸੋਝੀਵਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਉੱਪਰ ਪੂਰਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨ। ਅਤੀ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਜੇ ਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਂਦੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪੰਥ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਐਵੇਂ ਜਾਂ ਵਧਾ-ਘਟਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੈਨਲ

ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਕੈਸੇਟ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਕੀ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ? ਤਾਰੀਖ 23/10/04 ਦੀ ਕਥਾ ਵਿੱਚ:

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਗਨਨਾਥ ਪੁਰੀ ਗਏ। ਓਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਗਗਨ ਮੈਂ ਬਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ...

(ਅ) ਜਪ ਜਿੰਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਲਓ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਪ ਦਾ ਰੰਗ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ।

(ੲ) ਜਪ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ 24 ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਚੌਵੀ ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਜਪ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਤਾ ਜੇ ਕਿਉਂ?

ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਨ। ਫ਼ਰੀਦ ਦਾ ਮੰਤਰ 'ਅੱਲਾ-ਅੱਲਾ' ਸੀ, ਕਬੀਰ ਦਾ ਮੰਤਰ 'ਸਤਿਨਾਮ' ਸੀ, ਰਾਮਾਨੰਦ-ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ 'ਰਾਮ ਰਾਮ' ਸੀ, ਜੈਦੇਵ ਦਾ 'ਗੋਬਿੰਦ', ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਮੰਤਰ 'ਬੀਠਲ'। ਸਭ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰ ਸਨ। ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕਦੇ।

‘ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦਾ ਬਾਨੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਚਰਾੜੀ

ਭਾਵੇਂ ਪੰਥਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ‘ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ’ ਲਫ਼ਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਮਾਤ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ‘ਪਾਕਿਸਤਾਨ’ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਗਰੂਕ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੰਗਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ‘ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉੱਭਰਿਆ ਜੋ ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਲਗਭਗ 300 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ‘ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ 1708 ਈ: ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਨੰਦੇੜ ਵਿਖੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਚਾਨਕ ਹੋਇਆ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 2000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਪੈਦਲ ਤਹਿ ਕਰਨ, ਫ਼ੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਪੰਜ ਤੀਰ, ਖੰਡਾ ਤੇ ਨਗਾਰਾ ਸੀ। ‘ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ, ਬਾਜ ਸਿੰਘ, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਦਲਿਆ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਣ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਵੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੋਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 20 ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਨਾਲ ਭੇਜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 25 ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭਿਆ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਰ 4000 ਘੋੜਸਵਾਰ ਅਤੇ 7800 ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਰਾਜਪੂਤ, ਜੱਟ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਔਰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਈ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਮੁਗਲ

ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਤੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਸਮਕਾਲੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ 5000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਧੇਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਜੋਕੇ ਈਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੀਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੱਜ ਕਰਨ ਹਰ ਸਾਲ ਮੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ (ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮੱਕੇ ਇਸ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉੱਥੇ ਸਿੱਖਦਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਮਲਾਵਰ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੱਕੇ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸ਼ਰੀਅਤ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਲਈ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ)।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਸਦਕਾ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਜਰਨੈਲ, ਆਗੂ ਤੇ ਸ਼ਾਸਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਇਹ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਈਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੋਹ-ਖਿੰਝ ਕੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਭਰ ਚੱਲੀ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸਦਕਾ ਉਹ 'ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ' ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਲਿਤ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ, ਜੱਟਾਂ, ਰਾਜਪੂਤਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਈ ਜ਼ੁਲਮੀ ਸਰਹਿੰਦ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗੜ੍ਹ

ਸਮਾਣੇ 'ਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ 1709 ਈ: ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਮਾਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਕੈਥਲ, ਘੁੜਾਮ, ਠਸਕਾ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ, ਕਪੂਰੀ, ਸਵੌਰਾ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ। ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹੱਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਗ਼ਲ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ।

ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ 12 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਟਾਕਰਾ ਹੋ ਗਿਆ (ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ)। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਮਗਰੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਮੁਗ਼ਲ ਫ਼ੌਜ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜ ਗਈ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਈ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਇੱਥੋਂ 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ। ਫ਼ੌਜੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਚੋਣ ਸੀ। ਟੁੱਟੇ-ਭੱਜੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਖਲਿਸਗੜ੍ਹ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਮੁਖਲਿਸ ਖਾਂ ਨੇ ਤਾਮੀਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ-ਬਸਤਰ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਥੇ ਇਕੱਠਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 4

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਏਰੀਏ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ (ਇਹ ਥਾਂ ਅਜੋਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੈ)। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਸਿੱਖ ਦਰਬਾਰ' ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਸੁਣਦਾ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਹ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਕਹਾਇਆ ਜੋ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ 'ਫ਼ਾਰਸੀ' ਸੀ ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 28 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਰਾਜ ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ, ਮੁਲਤਾਨ, ਈਰਾਨ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰਜਾਤ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮੁਦਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਰ ਸਿੱਕੇ, ਸਨਦ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ 'ਜ਼ਰਬ ਬ-ਅਮਾਨ-ਦਹਿਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ 'ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਸਥਾਨ'।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ 'ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ' (World peace) ਦਾ ਮੁਦਈ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਰਬੱਤਵਾਦੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਫਤਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ "ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ ਰਸੂਲ ਹੈ, ਜੋ ਵਲੀ ਪੀਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ।" ਜਦ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ 'ਲੜਾਕਾ' ਬਣਾਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ, ਸਹਿਜ, ਸੰਜਮੀ, ਦਲੇਰ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਰਬੱਤਵਾਦੀ ਸਿੱਖਲੀ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਝੂਠੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖੁਦ 1 ਲੱਖ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਫੌਜੀ ਘੇਰਾ ਪਾਈ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਫੌਜੀ ਮਰਵਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘੇਰਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ 18 ਫਰਵਰੀ 1712 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 1712 ਤੋਂ 7 ਦਸੰਬਰ 1715 ਤੱਕ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ "ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ" ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 800 ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ 10 ਜੂਨ 1716 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ 8 ਸਾਲ (1708 ਤੋਂ 1716 ਤੱਕ) ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਤੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਲਾਮਿਸਾਲ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਣ ਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਹੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 10 ਸਾਲਾਂ (1984 ਤੋਂ 2004 ਤੱਕ) ਵਿੱਚ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੁਬਾਰਕ.....?

ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਾ

"ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ" ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੇ 400 ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਤੇ ਮਨਾਉਣੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਭਾਰਨ ਪਰਚਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ, ਬੇਈਮਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਦਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ

ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਵਨ ਬੀੜਾਂ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ 'ਤੇ ਖੂਨੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸਿੱਖ ਮਾਈ ਭਾਈ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੀਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ:

ਸੁਰਤਿ ਸਤਿ ਚਤੁਰਾਈ ਤਾਕੀ ਕਿਆ ਕਹਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਹਿ ਕੈ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ ਸੋ ਚਹੁ ਕੁੰਡੀ ਜਾਣੀਐ॥
ਜੋ ਧਰਮੁ ਕਮਾਵੈ ਤਿਸੁ ਧਰਮੁ ਨਾਉ ਹੋਵੈ ਪਾਪਿ ਕਮਾਣੇ ਪਾਪੀ ਜਾਣੀਐ॥
(ਪੰਨਾ 138)

ਇਉਂ ਸਮਝ ਲਈਏ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਖਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਇੱਕ ਨਹੀਂ; ਚਿੱਟੇ ਚੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਭਗਵੇਂ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਨੀਲੇ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਨਦਨਾਉਂਦੇ, ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੁਬਾਰਕ ਤਹਿਤ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇੱਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਰਦਨਾਕ ਦਾਸਤਾਨ ਛਪੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਦੋਂ ਹੀ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਬਾਰਤ ਨੂੰ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਲਈ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸੋਧ ਕੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਮੁਖੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਘਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ, ਸਿੱਖ ਕਾਲਜ, ਅਖ਼ਬਾਰ, ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਚੈਨਲ (ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ) ਇਸ 400 ਸਾਲਾ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਜਦੀਆਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣਵਾਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ! ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਕੁਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਗੁੱਲ ਹੋਏ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਏ.....। ਫਿਰ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਦੀਪਮਾਲਾ, ਵਾਜੇ ਗਾਜੇ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਮਰਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ? ਪੰਜਾਬ ਉਜੜਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ? ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ (ਚੇਤਨਾ ਮਾਰਚਾਂ ਦਾ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰਿਆ ਕੰਮ), ਪਸੀਨਾ ਵਹਾ ਕੇ, ਗੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਫੂਕ ਕੇ ਕੀ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਅਕਲ ਆ ਜਾਵੇਗੀ? ਫਿਰ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ? ਦੀਪਮਾਲਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਰੌਸ਼ਨ (ਗਿਆਨਵਾਨ) ਹੋ ਜਾਣਗੇ? ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਭਾਜਪਾਈ, ਆਰ.ਆਰ.ਐਸ. ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਸਕਣਗੇ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਿਵਾਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪੈਸਾ ਤੇ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਕਾਸ਼! ਇਹ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਸੰਵਰ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਨਹੀਂ, ਲੱਗਦੇ ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਖੁਆਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਹ ਬਰਬਾਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਬਰੀ ਬਣਿਆ ਪੋਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਕਬੂਤਰ ਵਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬੈਠੇ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਪੋਪ ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ:

- 1) ਕਈਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਰਵੇਸਰਵਾ ਪ੍ਰਧਾਨ।
- 2) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- 3) ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿਰੋਪੇ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਵ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵੀ ਖੁਦ ਬਣ ਗਿਆ।
- 4) ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਮਰਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਆਖ ਕੇ ਟੌਹੜੇ ਨੂੰ ਪੰਥ ਰਤਨ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੁਆਇਆ। ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਬਾਦਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭੀ ਬਾਦਲ।

- 5) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੀ ਖੁਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੈ।
- 6) ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਾਬੇ ਉਸ ਰਥ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਥਾਂਵੇ (ਦਾਹੜੀ ਕੱਟੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ) ਬਾਦਲ ਜੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਯਾਨੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ — ਭਾਵੇਂ ਰੱਬ ਦੇ ਪਹਿਏ ਟੁੱਟ ਗਏ ਤੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ।
- 7) ਫਿਰ ਸਰੂਪ ਚੁਕ ਕੇ ਇੱਕ ਘੋੜਾ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਵਿੱਚ ਭੀ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਇਤਨਾ ਭਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਗੱਡੀ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਘੋੜੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ ਤੇ ਉੱਠ ਨਾ ਸਕੀ।
- 8) ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਦਾਹੜੀ ਕੱਟੇ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 9) ਵੀਹ ਲੱਖ ਲੋਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਪਰ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਹ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕੇ।
- 10) ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਲਗਭਗ ਪੰਜਾਹ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਅੱਗੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹੋ:

ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਰਸੋ

ਤੁਹਾਨੂੰ, “ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ” ਨੂੰ, 400 ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ!

ਸਾਢੇ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਜਲਾਲਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਜਬਰ ਦੀ ਚੱਕੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੇ ਇੰਨੇ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ (ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ) ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਮਾਣ ਸਕਦੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਵਤਨ

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਵਤਨ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਉਹ ਲੰਮੀ ਰਾਤ 1947 ਵਿੱਚ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਅੱਧਾ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਭਜਾਇਆ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੰਢਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਿਲਿਆ?

- “ਸਿੱਖ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਫ਼ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਮਨ-ਪਸੰਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਭਰੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਅਪਣਾਉਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਪ੍ਰਬਲ ਰੁਚੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਇਸਤਰੀ ਹਰਨ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਵੱਲ ਹੈ।” — ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ (ਪੱਤਰ ਨੰ: ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਡੀ. 11/7, ਮਿਤੀ 10 ਅਕਤੂਬਰ 1947)

- “ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁੱਲੜ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਨ।”

— ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ

- “ਦਰਅਸਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ।”

— ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ

- “ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੱਢ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਾਂ।”

— ਮਹਾਂਵੀਰ ਤਿਆਗੀ

- “ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੇੜੀਏ (ਸਿੱਖ) ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।”

— ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ

- “ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ ਜਾਵੇ।”

— ਨਿਰਾਧ ਚੌਧਰੀ

- “ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ।”

— ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ (21

ਅਕਤੂਬਰ 1960 ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ)

- “ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬਦੀ ਹੈ।”

— ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਵੰਬਰ 1984

ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਤਲੇਆਮ ਸਮੇਂ)

- ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 37 ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ “ਦੁਰਗਾ ਮਾਤਾ” ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ

— ਵੱਲੋਂ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ

ਵਾਜਪਾਈ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

- ਸਿੱਖ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਖੋਹੇ।
- ਸਿੱਖ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਥਿਤ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ ਖੋਹ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਕੋਲੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਬਸ਼ਿੰਦੇ ਪੂਏਂ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਭੁਗਤਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸੋਕੇ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ 'ਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ, ਕੋਲੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡੈਮਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਾਂਗੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਸਿੱਖ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨਾ ਲਗਣ ਦੇਣੇ।
- ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੌਧਿਕ (ਦਿਮਾਗੀ) ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇਣਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਦਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਸੋਲ੍ਹਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

— (ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ/ਮਾਰਗ ਅਤੇ

ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ 2001)

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਲਣ ਲਈ ਅਖੌਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਆੜ੍ਹ ਹੇਠ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਰੂ ਪੀਣੀ, ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਣੇ, ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਖਪਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੋਬਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। “ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤੀਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸਤਵੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।” (ਸਰਵੇਖਣ ਪੰਜਾਬ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਅਪ੍ਰੈਲ 8, 2001) ਏਡਜ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ।

- ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸੁਚੇਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ 84 'ਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ 37 ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਉਪਰੰਤ ਨਵੰਬਰ 84 'ਚ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।
- ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉੱਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨਾ; 25000 ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ, ਸਮੇਤ ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਸੀਹੇ, ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ, ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਆਦਿ।

ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ

- ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਹਿੰਦੂ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ।

— ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮੁਖੀ ਕੇ.

ਸੁਦਰਸ਼ਨ (24 ਫਰਵਰੀ 2001)

- ਸਾਡਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

— ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੁਖੀ ਅਸ਼ੋਕ

ਸਿੰਘਲ, 23 ਜਨਵਰੀ 2001)

- ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ, ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਪੁ ਜੀ ਗੀਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਾਲੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਵਿਚਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਐਸੀ ਗਿਆਨ ਗੰਗਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੂ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਗੰਗੋਤਰੀ ਤੋਂ ਫੁੱਟਦੀ ਹੈ।

— ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.

- ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂਡੰਮ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ 'ਤੇ ਡੇਰਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਿੱਜੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਾਤਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਦੇਣੀਆਂ; ਉਲਟਾ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਣਾ (ਐਚ.ਕੇ.ਐਲ.ਭਗਤ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਆਦਿ)।
- ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਫਿੱਟ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਝੱਲਣ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਲੀਕੇਜ਼ ਕਾਰਣ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਨਤੀਜੇ ਸਾਡੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣਗੇ। (ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚਰਨੋਵਿਲ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ)
- ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਲਣਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰਬਤ ਨਾਲ ਰੁਲਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਚੌਲਾਂ ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਹਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ।

- ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਚ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਦੌਤ ਧਾਰਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ., ਬਜਰੰਗ ਦਲ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚ ਖਾਸ ਤਵੱਜੋਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਘਾਣ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਨੂੰ ਛੱਤੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਵਿੱਚ 40 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲੜੀ ਅਧੀਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਕਤਲ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਘੋਸ਼ਲ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਤਾਕਤਾਂ, ਕਾਰਣਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਦੇਣ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੋਗੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ,

ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਬਿੜਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ

ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਵਹਿਮ ਹੈ
ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਜਗੋਗਾ ਮੇਰੀ ਕਬਰ 'ਤੇ
ਜੇ ਹਵਾ ਇਹ ਰਹੀ ਕਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਕੀ
ਸਭ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਦੀਵੇ ਬੁਝੇ ਰਹਿਣਗੇ

ਆਪਣੇ, ਸਿਰਫ਼ ਡੇਢ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ
ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਖਿਮਾ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ।

‘ਨਵੰਬਰ 84 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ 20ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਗੱਭਰੂਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ’

ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਘਾਤ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਇੰਨਾਂ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇੱਕ ਲਿਖਤ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੰਚਨ ਗੁਪਤਾ ਵੱਲੋਂ ‘ਗੀਡਿਫ ਆਨ ਦੀ ਨੈੱਟ’ ’ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ: ‘ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਗਏ 4,733 ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਗਾਓ’। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

‘ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਗਾਓ ਅਤੇ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਗਏ 4000 ਸਿੱਖ ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ-ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ 2,733 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਦਇਆ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ’ਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 17 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਬੇਰੋਕ ਟੋਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ, ਸਿਵਲ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਮੂਕ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ ਇਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ’ਤੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।’

‘ਜਦੋਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਤੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਸੜੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਪਏ ਸਨ, ਵੈਣ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਘੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ, ਡਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ; ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਪੀਪਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਰ ਰਹੀਆਂ ਗੁੰਡਾ-ਭੀੜਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ‘ਖੂਨ ਕਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ ਸੇ ਲੇਂਗੇ’ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਹੂਮ ਨੇਤਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਛੜਨ ਦਾ ‘ਅਫ਼ਸੋਸ’ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ’ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਇੱਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਇਉਂ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਦੱਸਿਆ ਸੀ - ‘ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਰੁੱਖ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬਦੀ ਹੈ।’ ਠੀਕ ਹੀ, ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੰਬਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

‘ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ’ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਵੱਲੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ, ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6 ਵਜੇ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ’ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ’ਤੇ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ; ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ’ਤੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ: ਸਿੱਖ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ’ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ; ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ’ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਂਗ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆ ਵੜੇ ਹਨ ਆਦਿ ਆਦਿ।’

‘ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ, ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ

ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ, ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਪਟਰੋਲ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਪੀਪੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਾਕ-ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ ਫੜਾਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਟੈਕਸੀਆਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੋ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ, ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ ਦੇ ਕੁਝ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਮਾਰਚ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਇਜਾਜ਼ਤ' ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ (ਹਥਿਆਰ) ਆਦਿ ਲੈ ਲਏ, ਫਿਰ ਗੁੰਡਾ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਣ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਹਿੰਸਕ ਭੀੜਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 450 ਦੇ ਲਗਭਗ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਫਿਊ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪੂਰਬੀ, ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪਾਲਮ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਬੜੀ ਦਰਿੰਦਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਾ ਰਾਓ, ਜੋ ਕਿ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਸੀ। ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਫ਼ੀਡੇਵਿਟ ਵਿੱਚ 1971 ਦੀ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਜੰਗ ਦੇ ਹੀਰੋ ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿਮਾ ਰਾਓ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਮੁੱਖ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸੀ।'

'ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ 2.30 ਵਜੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ੀਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ (ਜੀ.ਓ.ਸੀ.) ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬਾਹਰ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6 ਵਜੇ, ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਬਹੁਤਾ ਤਨਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ 'ਗਾਇਡ' ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਗੁਆਚ ਜਿਹੇ ਗਏ। ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 2 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਾਈਡ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਗੁਆਚੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਫ਼ੌਜ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਬੇਬੱਸ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਦੰਗਈ ਭੀੜਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ 1026 ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਰਬੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਤਿਲੋਕਪੁਰੀ ਦੇ 30 ਬਲਾਕ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੀ।'

'ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸਿਰਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਗੁੜਗਾਓਂ, ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ, ਬੋਕਾਰੋ, ਇੰਦੌਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। 26 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਹ ਕੇ, ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬੜੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 2000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਦੱਸੀ ਹੈ।'

'ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 'ਬਹਾਦਰ ਲੀਡਰ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਗਸ਼ਤੀ ਸਿਪਾਹੀ' ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਿਆਂ,

ਆਪਣਿਆਂ ਖੇਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ। ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਡੜ ਮੱਠੇ ਪੈ ਗਏ; ਸੜੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਉੱਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਠੰਡੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਸੀਤ ਹਵਾ ਨੇ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਪੇਤਲੀ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 425 ਦੱਸੀ।’

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਤੀਰੇ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ 401 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੰਨਣ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਢਾਦ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈਨ-ਬੈਨਰਜੀ ਕਮੇਟੀ, ਕਪੂਰ-ਮਿੱਤਲ ਕਮੇਟੀ, ਅਹੂਜਾ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਸਾਊਥ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਘੱਟੇ ਵਿੱਚ ਲਿਬੜੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕੁੰਜੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :

‘ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 9 ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਿੱਖ-ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਬੜੇ ਢੋਲ ਢਮੱਕੇ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਉਹ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਝਿਜਕ, ਰਾਜਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਅਦਾਲਤੀ ਢਾਂਚਾ। ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਅਤੇ ਐੱਚ.ਕੇ.ਐਲ. ਭਗਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 3,733 ਸਿੱਖ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ, 2000 ਹੋਰ ਬਾਕੀ ਥਾਵਾਂ ’ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਦਮੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਚੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਸਹਿਮ ਹੇਠ ਜਿਊਣਗੇ। 20 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ, ਨਵੀਂ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਮੰਤਰੀ ਹੈ।’

‘ਜਿਹੜੇ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਉਸ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ,

ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਆਪਣੇ ਅੱਥਰੂ ਪੂੰਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।’

(‘ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ’ ’ਚੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਦਰਭ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ?

(ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ; ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ)

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸਿੰਘ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਹਾਦੁਰਪੁਰ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਧ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਧ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਧ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਪੱਖੀ ਲੋਕ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ’ਤੇ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੋਨਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਕਾ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਦੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗੀਆਣਾ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਗਏ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ

ਫੇਰ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਧੜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਧੜਾ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ—ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਐਂਵੇਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪਾਟਕ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੋਈ ਸਮਾਧ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੂਰਤੀ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਦਿਆਲਤਾ 'ਚ ਆ ਗਏ; ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਨਾ ਮੰਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਆਪ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤਾ, ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸੀ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਆਏ; ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਾਠ ਹੋਣੋਂ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਪਰ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ (ਗ੍ਰੰਥੀ) ਦਾ ਪਿੰਡ 'ਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ (ਕਮੇਟੀ ਦਾ) ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇਈਏ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਈਏ ਤੇ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਾਰਣ ਖੁਦ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਠ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਦੁਬਾਰੇ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦਿਉ। ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਦਾ ਉਹੀ ਸਿਆਸੀ ਧੜਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਧੜਾ ਇਸ ਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ

ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 'ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਛੇਕਣ ਵਾਲੇ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਆਪਣੀ ਪੀੜੀ ਬੱਲੇ ਸੋਟਾ ਫੇਰਨਗੇ?' ਇਸ ਲੇਖ 'ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿੱਥੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪ ਜੀ ਅੰਦਰ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋਰ ਭਰ ਗਈ। ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ (ਨਫ਼ਰਤ) ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇ ਨੇ ਫਿਰ ਉਠਾਇਆ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਾਲੇ ਅਫ਼ਗਾਨੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ, ਇਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਛਾਣਬੀਣ ਕੀਤੇ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਸੱਚ ਸੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਾਠ ਦਾ ਦਿਨ ਆਇਆ; ਦੋਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ; ਗੱਲ ਥਾਣੇ ਗਈ; ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ; ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪਾਠ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ; ਪਾਠ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਥਾਣੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਏ ਸਨ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫੋਟੋਆਂ ਵੀ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ; ਪਰ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਰਸੂਖ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੌਲੇ ਪੀਰ ਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਧ 'ਤੇ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ — ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ, ਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇ ਨੇ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਰਣ ਚੁੱਪ ਹੈ; ਹਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਜੀਓ, ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੋ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ।

ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜੰਗੀਆਣੇ ਵਰਗੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਹੁਣ ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੀਰ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਹੋਏ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਜਾ ਖੁਦ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ? ਕੀ ਹੁਣ ਪੀਰ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਹੋਏ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੀ ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਕਾਰਣ ਹੋਏ ਪਾਠਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋ: ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਠੀਆਂ, ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਪੱਖ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਕੇ ਦਾਸ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋਗੇ।

ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ!

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ,
ਨਵੱਤਰ ਸਿੰਘ

❖❖❖❖❖

ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਸਰਦਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

[ਸਰਦਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੀਮਤੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ। ਅੱਜ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਉੱਗਲਾਂ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 'ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਸਿੱਖ' ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਣਾ ਲਾਸਾਨੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਦੇਣ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ, ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਏਸ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਛਾਪਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ' ਲਈ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ - ਸੰਪਾਦਕ]

ਅਕਤੂਬਰ 2004 ਅੰਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋ:

ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸਰਦਾਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ ਜਾਂ ਜਮਾਤੀ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹੋਵੇ। 'ਸਰਦਾਰ' ਅਖਵਾਉਣਾ ਸਰਬੱਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਏਥੇ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਨਲਾਬ ਨੇ ਕਿਵੇਂ, ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਤਬਕੇ ਦਾ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦਰਜਾ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ।

ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹੱਥ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਮਾਜਕ ਵਿਤਕਰੇ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮਾਣ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਪੂਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਰੰਗਰੋਟੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਮਿਸਲਾਂ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਮਿਸਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਮਿਸਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂ ਇਲਾਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਿਸਲ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਰੰਘਰੋਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਮਿਸਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਖੜਵੀਂ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਐਨ ਮੁਮਕਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਅਤੇ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਵਾਕੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਰੁਤਬਾ ਗ਼ੈਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਚਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਘਰੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਧੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਕ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜੋ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹੱਥੋਂ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਮਾਨ ਭਾਵੇਂ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ

ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਰਾਜਸੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਜਾਤਪਾਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਜਕ ਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਸੀ। ਏਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਪਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਆਮ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਹੱਥ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਉਸੇ ਵੱਲ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ। ਮੰਨੂੰ ਨੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਕੇਵਲ ਕਸ਼ੱਤਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਜਾਂ ਰੰਘਰੇਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਕਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਅਰਥਾਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਧੌਂਸ ਨਾ ਪਾ ਸਕੇ। ਫਾਰਸਟਰ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾਏ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਦਰਜਾ ਬਦਰਜੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਬਲੱਗ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸੱਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਕਿਵੇਂ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਇਆ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬ-ਜਨਤਕ ਬਣਤਰ, ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀਭਾਵ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਰਿਹਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰਾਹੀਂ ਗ਼ਰੀਬ-ਜਨਤਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਫ਼ੌਜੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਖਦੁਕਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ।

੦੦੦੦੦

ਕਾਂਡ ਚੌਥਾ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇੱਕ ਜਾਤਪਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਆ ਘੁਸੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ਕ ਲਹਿਰਾਂ (ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਉਹ ਜੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ) ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਛੋਹ ਕੇ ਅਮੂਮਨ ਨਿਵਾਣ ਵੱਲ ਰਿੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ਕ ਟੀਸੀ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ, ਜਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕਠਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਨ ਸਮੂਹਕ ਲਹਿਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਖ਼ਾਲਸੇ ਹੱਥ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਆਉਂਦੀ ਦਿੱਸੀ ਤਾਂ ਜਣਾ ਖਣਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿੱਚ, ਬਗ਼ੈਰ ਇਸ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਏ, ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਐਸੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਗੇ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਤਪਾਤੀ ਦੇ ਕਈ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਵਤੀਰੇ ਲਈ ਆਏ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਤਪਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਕਦੋਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਈਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਮੂਨ ਦੇ ਇਸ ਲੰਮੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਅਸਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਣਯ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਪਹਿਲੇ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਜਾਤਪਾਤ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਰ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਤਪਾਤ ਦੀ ਪਕੜ,

ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਮਾਰ (ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਨਾ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਤੀ ਹੋਵੇ) ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਤਪਾਤੀ ਬੁਰਾਈਆਂ ਆ ਵੜੀਆਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਟੁੱਟਾ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਰਾਵਣ ਰੂਪ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਸਿਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਜੁੜਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੁਖਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰਹੀ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੇ ਨਾ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਜਾਤਪਾਤੀ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਹਿੰਦੂ-ਧਰਮ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਰਣ-ਆਸ਼ਰਮ-ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਿੱਟ ਆਦਿ ਦੇ ਭਰਮਾਂ) ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ, ਨਾ ਇਸ ਨੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਜਾਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਨੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਸਿਰ (ਅਰਥਾਤ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ। ਗ਼ੈਰ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ (ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਜਾਤਪਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਿਬੜੀ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਰ ਇਹ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣੋਂ ਬਚ ਗਈ। ਜੇ ਪੜਚੋਲ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਤਕਰੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਕ ਦਰਜਾ-ਬਦਰਜੀ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰਨ ਗੋਚਰਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ੈਰ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਧੜਾ ਧੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਵਤੀਰੇ ਲੈ ਆਂਦੇ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟੇ ਜਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇ?

(1) ਪੰਥਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ

ਮਿਸਲਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਜਾਣ

ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਈਏ। ਪੋਲੀਅਰ (1780) ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: “ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ... ਹਿੰਦੂ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਉਲਟ (ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਬਦਲੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ) ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਰਕਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਰਮ-ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਸਨ।” ਗ੍ਰਿਫਥਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਸਿੱਖ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਜਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹੈ।” ਹੀਊਗਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ “ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਚ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਦਲਿਆ ਹੈ।” ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪੀਨ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਿਸਲਾਂ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। “1881 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਜਦੋਂ 1,706,195 ਸਿੱਖ ਸਨ, 1921 ਤੱਕ, ਜਦੋਂ 3,110,060 ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਧਰਮ ਬਦਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਉਭਾਰ ਆਇਆ ਸੀ।” “ਅਤੇ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ, ਉੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਵੀਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਸਨ। 1881 ਅਤੇ 1891 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਖੱਤਰੀ, ਅਰੋੜਾ, ਲੁਬਾਣਾ, ਸੁਨਾਰ, ਤਰਖਾਣ, ਚੂਹੜੇ ਅਤੇ ਮੋਹਤਰ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।” ਅਤੇ “ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਵਾਧਾ ਚੂਹੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੀ।” “1901 ਤੋਂ 1911 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਚੂਹੜਿਆਂ ਅਤੇ ਚਮਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਧਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੇ 158,806 ਅਤੇ 169,103 ਚਮਾਰ ਗੁਆ ਲਏ।”

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਲੀਅਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਥਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ “ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਰਕਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤਾਂ” ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰ ਰੁਝਾਨ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲੋਂ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਖੇੜਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਸਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਜਾਤਪਾਤੀ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗ਼ੈਰ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਿਸਲਾਂ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਇੱਕ ਐਸੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਰੁਖ (ਕਈ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਵਤੀਰੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਲ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ) ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵੱਲ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁਜਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਖੇੜਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, (ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ) ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਬੰਦੋਬਸਤ (ਸਿਸਟਮ) ਦੇ ਵਲ੍ਹੇਟ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਕਤ ਰਿਹਾ। ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘੱਟ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ (ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ) ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ।

ਪੰਥਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜੇਹੀ ਪ੍ਰਥਾ (institution) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗ਼ੈਰ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਤਪਾਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਰਾਸਤ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਜਿਊਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਦਾ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਰਜਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹੀਆਂ। ਫ਼ਰੈਸਟਰ (1718) ਅਤੇ ਮੈਲਕਮ (1812) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਸਬੰਧੀ ਪੱਖਪਾਤ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ) ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਲੇਖਕ (ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ 1783 ਵਿੱਚ) ਸਪਸ਼ਟ

ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ “ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਰਗੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ (ਇਕੱਠੇ ਖਾਣ ਸੰਬੰਧੀ) ਡੂੰਘੇ ਲੱਥੇ ਹੋਏ ਸੰਕੋਚ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ” ਅਤੇ “ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਥਾਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ (1783) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਹੈ।” ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਇੱਕ ਐਸੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਲਕਮ ਇਸ ਦੀ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਮਤ (ਗੁਰਮਤਾ) ਜਿਹੇ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ “ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਏ, ਇਕੱਠੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ, ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।” ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੁ ਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਧਰੇ, ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉੱਥੇ ਲੱਗੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਉਚ-ਨੀਚ ਨੂੰ ਸਾਂਵਾਂ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਏਸੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ (ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ) ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।”

ਕਈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਤਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਥਾਂਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੰਡੀਦਾ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸਹੀ। ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ

ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਥਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹਨ। ਹੱਟਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭੋਜਨ ਬਾਰੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਤਪਾਤੀ “ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਧੁਰਾ ਹੈ।” “ਕਿਸੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਜੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਉੱਪਰ ਜਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਸਤੂ ਸੁੱਟਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।” ਖਾਣਾ “ਤਲਿਸਮੀ ਰਸਮ ਦੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਕਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” “ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਪਕਾਉਣਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਕ ਸੰਸਕਾਰ ਹੈ।” “ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਭੋਜਨ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ (ਖਾਣਾ) ਭਿੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਇਹ “ਜਾਤਪਾਤ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਰਿਆਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾ-ਉਲੰਘਣ ਯੋਗ ਰੋਕਾਂ ਹੋਣ।” ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਤਪਾਤੀ-ਪੰਚਾਇਤ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਜੁਰਮ ਹਨ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇੱਕ ਜਾਤ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਜਾਂ ਤੰਬਾਕੂ ਨੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ। (ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਭੋਜਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਾਤ ਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। “ਜੇ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਦਾ ਬੰਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰ ਦੇਵੇ (ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੇ) ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਬਾਕੀ ਜਾਤ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ, ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਿੱਟ ਦੇਵੇਗਾ।” ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਾਤ, ਸੰਤਾਲ, ਭੁੱਖੀ ਮਰ ਗਈ ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਬਣਾਏ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਇਆ। “ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਨੀਚ ਜਾਤ (ਕਲਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਭਰ ਆਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1866 ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।” ਕਾਲ ਦੇ “ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟੜ ਜਾਤਾਂ ਤਲਿਸਮੀ ਭਿੱਟ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ

ਦੀ ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਥੱਲੇ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜਾਤ (ਦੂਸਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ) ਮੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਲੇ ਚਾਕ ਨਾਲ ਲਕੀਰ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਜਿਹਾ ਵੱਖਰਾ ਅਹਾਤਾ ਬਣਾ ਲਵੇ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੰਗ ਵਰਤਣ।”

ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਖਾਣਾ ਕਿਹਨੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਭਿੱਟ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸਿੱਖ ਉੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਪਦਵੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੂ ਮੱਠ ਤੇ ਮੰਦਰ ਜਾਤਪਾਤੀ ਕੱਟੜਤਾਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੱਡੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਚੇਤਨਤਾ ਫਿਰ ਜਾਗੀ ਤਾਂ (ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ) ਸਰਦਾਰ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ‘ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ (ਖੱਤਰੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ) ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਆਯੂ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਰਹੇ। ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਜਾਗੀ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਅਮਲ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

2. **ਖੱਤਰੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਅਰੋੜੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਜਕ ਸਬੰਧ:**

ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਵਕਤ ਰਾਏ (1811)

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤਕਰੀਬਨ 200,000 ਦਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1881 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 1126861 ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 263479 ਤਰਖਾਣ ਸਿੱਖ, 37917 ਅਰੋੜੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ 35521 ਖੱਤਰੀ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤਰਖਾਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1921 ਵਿੱਚ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 68000 ਸੀ ਅਤੇ ਤਰਖਾਣ ਸਿੱਖ 140000 ਸਨ। ਇਸੇ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਰੋੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 118000 ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀ ਸਿੱਖ 63000 ਸਨ। 1881 ਤੋਂ 1931 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1853426 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 4335771 ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤਾ ਵਾਧਾ ਮਿਸਲਾਂ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੋਂ ਮਗਰਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਤਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਖਪਾਤਾਂ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ, ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਧਰਮ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ, ਖੱਤਰੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਅਰੋੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚਲਾ ਸਮਾਜਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਓਹੋ ਜੇਹੀ ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਮਾਜਕ ਦਰਜਾ-ਬਦਰਜੀ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਬਣੇ ਸਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਤਪਾਤੀ

ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਪਾਤੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਜਾਤਪਾਤੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਫਸੇ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫਿਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਜਾਤਪਾਤ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ, ਜਿਸ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

“ਖ਼ੂਨੀ ਵੰਡ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ”

ਪੰਜਾਬ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰ: ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਲੇਖ ‘ਖ਼ੂਨੀ ਵੰਡ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ’ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਜਨਵਰੀ 2005 ਵਿੱਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਹਿਤ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ‘ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ’ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ, ਉਹ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ, ਸਵੀਤਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, 819-20, ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਐਸ.ਸੀ.ਓ. 60-61, ਸੈਕਟਰ 17-ਏ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।